

Végh Attila:

A gondolkodás fénye

2010-07-24 Magyar Hírlap

Ha mindenáron nevet kellene adnom Kondor Attila festészetének, akkor a Chirico által már lefoglalt metafizikus festészet terminust találnám megfelelőnek. A Képzőművészeti Egyetemen éppen tíz éve végzett művész képein ókori oszlopok tartják a tájat, vízköpők mondják ki a végtelent, szobrok bujkálnak a falmélyedésben. Filozofikus, de legalábbis meditatív festmények ezek, amelyek az arra érzékenyek előtt idő és öröklét, eredetiség és eredet kapcsolatát világítják át. Kondor Attilával a festészet és a szellemtörténet kapcsolatáról beszélgettünk.

V.A. A festményeid általában filozofikusak. Átjárók a transzcendensbe: ez örök témád. Kapuk, lépcsők, oszlopcsarnokok. Mi a szerepe a filozófiának, az ókor megértésének a festészetedben?

KA. Egészen alapvető és természetes számomra, hogy a művészetet a bölcséletnek kell vezetnie, a filozófiai szemlélődésnek pedig a művészet ad formát. Egymást inspirálják. Az azonban, hogy a két terület akár egy személyben is egyesülhet, ritka jelenség. A nyugati kultúrában a reneszánsztól kezdve a művészi invenció előtérbe került és felértékelődött. Korábban a művek szellemi bázisát alkotó teória a nagy keresztény narratíva értelmezőitől származott, így végső soron ők voltak a szerzők. Például Albertus Magnus a strassburgi dóm homlokzatának esetében. A huszadik században a művész által megalkotott koncepció került az alkotói folyamat centrumába. Persze végigvitt teória kidolgozására csak nagyon kevesen vállalkoztak. Mivel e sokszor rejtélyesnek tűnő alkotások további értelmezésre szorultak, az elméleti szakemberek szerepe megint felértékelődött. Csakhogy míg korábban azok adtak útmutatást a művészeknek, akik a lét megismerésének szentelték az életüket, addig ma ugyanolyan professzionális technokratikus és kereskedelmi szisztémák irányítják a művészeket, mint amelyek a szórakoztatóipart, a fogkrémgyártást vagy a politikát.

– *Jó. Ez egy globális értékelés, de mi a szerepe nálad a filozófiának és az ókornak személyesen?*

– Amikor megtudják, hogy festő vagyok, gyakran azt kérdezik: „És milyen stílusban alkotsz?” Pedig a stílus kategóriája évtizedek óta nem alkalmazható a kortárs művészetre. Történeti fogalomná vált. Óriási szakadék választja el a művészet világát a társadalomtól. Ami közszükséglet volt egykor, az mára egzotikum lett. Ilyen kondíciók között kell alkotni. De hogy válaszoljak a kérdésre: a filozófia számomra nem valami elmélet. Az archaikus-modern felosztás helyett sokkal jobbnak tartom, ha a lét teljességéből kiinduló univerzalista szemlélet és az individualista felfogás különbségéről beszélünk. Így kiiktatjuk a nosztalgikus és múltidéző érzelmességet, amiben gyakran kimerül az archaikus iránti rokonszenv.

– *Archaikus romok, halott kövek vannak a képeiden. Miért nincs élet sehol?*

– Több képalkotási stratégia létezik. Az egyik az, amelynek során egy narratív szituációban egy vagy több figura jelenik meg. A néző pedig azonosul a szereplőkkel. Életre kelti őket, ahogy egy regényt olvasva is beleéljük magunkat abba a világba. Szereplők nélkül azonban nincs narratív fogódzó. Lehet, hogy a néző magányosságot is érez. De éppen ez a fogódzó nélküliség szükséges ahhoz, amit te a transzcendenciába való átjárásnak nevezel. Az ókoriak azt a valóságot, amit mi általában transzcendensnek képzelünk, immanensként gondolták el, és gondolkodásként, illetve a képzőművészetet is életre hívó belső képalkotásként tapasztalták meg. Erre utal az is, hogy az antik lélekfelfogás szerint az értelem is az érzékek közé tartozik. Vagyis arra, ami elgondolható, éppen ugyanolyan tapasztalati tényként kell tekinteni, mint a külvilágra, csak az éppen nem a külső, hanem a belső világ felé tájékozódik. Az értelem a lét iránti érzékenységet könnyen elveszítheti, ha csak a külvilág dolgaival van elfoglalva, és abba mélyen belebonyolódik.

– *Volt egy művészcsoportotok, a Sensaria. Megvan még? Vagy már mindenki egyéni karriert épít? Egyáltalán mi értelme van annak, hogy festők ilyen csoportokba tömörülnek?*

– Szemjon Frank, a múlt század egyik legnagyobb gondolkodója a közösségiséget (szobornoszty) a nyelv „mi” szavából próbálta megérteni. Azt mondja, hogy a „mi” önálló idea, és nem vezethető le az egyének számszerű összeadásából. Tehát lényeges cáfolatát adja a közösség kollektív bolsevizmusban megvalósított felfogásának. A közösség a személyiségek olyan szabad közössége, amely lényük centrumának rokonságából fakad. Amikor a Sensaria létrehozásában részt vettem, még nem ismertem Frank

társadalomfilozófiáját, de pontosan ugyanígy gondolkoztam a közösség kérdéséről. A fenti szellemi megfontolásokról persze beszéltem akkor is, amikor a csoport létrejött, de nem erőltettem rá senkire az én szempontjaimat, mindenki a maga elképzeléseivel csatlakozott. A Sensariát összehozó legkisebb közös többszörös az európai festészeti tradíció szenvedélyes tisztelete. A közös alap eleve inkább érzelmi volt, mint intellektuális. Az egyéni karrierépítés azután fokozatosan előtérbe került, de lazább közösségként a mai napig létezik a társaság.

– Feleség, három gyerek, napi teendők. Nem vágysz rá, hogy elvonulj Tibet hegyeibe, és ne gyere vissza?

– A műtermem a Svábhegyen van, Budapest fölött majd' ötszáz méterrel – ha nem is egészen Tibetben. Ez rengeteg sétát jelent, a legjobb levegőn. Tehát el tudok vonulni. A feleségem rengeteget segít ebben. Egyrészt nem kispolgári elvárások szerint élünk, másrészt – mivel művészettörténész és irodalmár – a családi életen kívül szellemi diskurzus is folyik közöttünk.

– Nagyon sokat festesz, mégsem látunk ott a legjobban futtatott festők között. Visszahúzóadó alkat vagy, vagy csak valamiért nem nyúlnak a hónod alá azok, akik megmondják, ki számít ma nagy festőnek Magyarországon?

– Nehéz egyszerre nyomakodni, festeni és gondolkodni. Az a program, amelynek keretében elgondolom a festészetet, elmélyült folyamat. A művek beérésével pedig egyéb lehetőségek is beérnek. A nyomulás rossz szokás, amely olykor az ellenkező eredménnyel jár. Ha úgy tetszik, van egy sor karrierlépcső a hátam mögött a Delhi Triennálén való részvételtől a Római Ösztöndíjig. Persze egyáltalán nem ideálisak a hazai állapotok. A szakma belső viszályainak szítása helyett azonban inkább az alapvető problémákat kellene észrevenni. Csak egyet említek. A frusztrációk elsődleges oka a létbizonytalanság, ami pedig mélyen összefügg azzal, hogy a kortárs művészet híre el sem jut a szakmán túli berkekbe. Ez azt jelenti, hogy a művészetnek nincs valós társadalmi súlya. Társadalmi helyét mesterségesen kell fenntartani. Ez a szellemi létbizonytalanság oka. Az anyagi pedig ebből következik: nyilvánvaló, hogy annál a kisszámú gyűjtői rétegnél sokszorosan nagyobb a potenciális vásárlóerő – csakhogy hozzájuk már nem ér el a képzőművészet, egyszerűen azért, mert semmilyen médium nem közvetíti azt az értékrendet, amelyben a képzőművészet szerepe megkerülhetetlen.